

Forskningsartikel

Med krisen som framtidshorisont

Om mötet mellan prepping och pandemin

Elias Mellander

Prepping – a form of crisis preparedness with subcultural undertones – has grown in popularity in Sweden during the 2010s and '20s. While the cultural roots of prepping can be traced to a North American context, Swedish prepping culture has in recent years been established through a range of handbooks, blogs, podcasts and social media forums. In practice, prepping is a question of preparing material stores, skills and social relationships that might be useful in an emergency. Using ethnographic interviews as a point of departure, this article discusses how the tensions between imagined and real emergencies inform prepping practices and imaginaries. While the interviewees were accustomed to preparing for a range of eventualities, the covid-19 pandemic turned out to be quite different from the type of crisis they had imagined, which illustrates how collective imaginings may help as well as hinder crisis preparedness.

Keywords: prepping; preparedness; covid-19; consumption; future

Under 2010- och 2020-talen har intresset för den form av subkulturella krisberedskap som kallas prepping etablerat sig i Sverige. Dess kulturella rötter återfinns i en nordamerikansk kontext, men numera finns en uppsjö inhemska handböcker, bloggar, poddar och forum i sociala medier. Centralt inom preppingen är förberedelsen inför potentiella framtida kriser genom lagrandet av mat och materiel, övandet av färdigheter samt etablerandet av sociala nätverk. Utifrån etnografiska intervjuer med personer som preppar diskuteras spänningsfältet mellan den föreställda och faktiska krisen. Vilka specifika förberedelser som bedöms som nödvändiga är avhängigt förståelsen av samtid och framtid samt de potentiella kriser som hägrar där, vilket kan vara allt från kortvariga störningar i samhällslig infrastruktur till mer dystopiska utsikter. I och med covid-19 har såväl föreställningar som faktiska förberedelser bland dem som preppar både utmanats och bekräftats. Även om pandemin inte motsvarade den föreställda krisen, erbjöd de faktiska förberedelserna ändå en form av trygghet.

Nyckelord: prepping; beredskap; covid-19; konsumtion; framtid

Jag preppar inför det potentiella tillfälle då vi inte längre har ett system som kan hålla oss. Rent konkret så innebär detta att jag har en BOL (bug out location) i den sörmländska skogen, där det är möjligt att gå ”off grid”.¹ Värme sköts med kamin, jag har ved för flera år framåt. Mulltoa. Vatten från egen brunn, dock är den eldriven så det är ju skört. Har funderat på att skaffa ett eget diesel-aggregat, men har inte kommit så långt än,

antar att det är nästa steg. Huset ligger vid en sjö, så kommer dock kunna ha tillgång till vatten även om brunnen inte funkar. Har ”självklart” grundläggande förnödenheter såsom möjlighet till vattenrening, spritkök, vevradio, fyllda vattendunkar, petflaskor med vatten i frysen, ja ni vet. Matförrådet räcker åtminstone ett halvår. – Veronica²

Veronica förbereder sig för att det värsta kan hända – hon preppar. Begreppet ringar in ett kulturellt fenomen i skärningspunkten mellan

¹ En ”bug out location” är en plats som det går att omlokalisera till i händelse av kris. I regel används enbart förkortningen BOL – en av många engelskspråkiga förkortningar i preppervokabulären (för fler exempel, se Garrett 2020). ”Off grid” beskriver kapaciteten att leva utan anslutning till samhällslig infrastruktur, som elektricitet.

² Samtliga namn på intervjupersoner som förekommer i texten är fingerade i syfte att skydda deras identitet.

krisberedskap, subkultur och hobby, vilket etablerat sig i Sverige under 2010- och 2020-talen. Dess rötter återfinns i Nordamerika, men det kan numera spåras i en uppsjö av inhemska handböcker, bloggar, poddar, reportage och forum i sociala medier.³ Som Veronica säger handlar prepping om att förbereda sig för krislägen som kan drabba såväl individ som samhälle. Blicken är riktad mot framtiden och de potentiella hot som döljer sig där. I och med covid-19-pandemins utbrott 2020 kan den samhällsospännande krisen sägas ha förflyttat sig från det potentiellas sfär till att bli en realitet. Hur de förhållanden covid-19 gett upphov till svarat mot de förväntningar som präglar preppings framtidshorisonter är den centrala frågan som kommer att behandlas här, genom att den faktiska pandemin kontrasteras mot en föreställd störning i samhällets elförsörjning. Med utgångspunkt i intervjuer undersöks vad som motiverar och informerar preppings praktiker, samt vilka framtider som är möjliga eller önskvärda att orientera sin beredskap mot.

Undersökningen

Artikeln baserar sig på djupintervjuer med tjugo personer – åtta kvinnor, tolv män – som redan innan covid-19-pandemins utbrott aktivt engagerade sig i prepping. Dessa rekryterades i första hand genom öppna utlysningar i preppinggrupper i sociala medier, vilket följdes av kompletterande snöbollsrekrytering. Intervjupersonerna är utspridda över hela landet, såväl som mellan storstadsområden, mindre orter och landsbygd. Åldersmässigt befinner de sig i spannet mellan trettio och sextiosju, men de allra flesta är födda under 1970- och 80-talen. Sett till egenskattning av inkomst och yrkestitlar som ingenjör, tandläkare, programmerare, forskare och kommunikatör får deltagarna med några enstaka undantag sägas befinna sig i samhällets socioekonomiska mellanskikt.

På grund av den under fältarbetet pågående pandemin utfördes samtliga intervjuer via videosamtal. Dessa följde en öppen och tematiskt strukturerad form, vilken behandlade deltagarnas biografi; hushållets ekonomi och konsumtion; incitament för att börja preppa; praktiska tillvägagångssätt och materiella förberedelser; covid-19-pandemin; förståelse av personligt ansvar; samt syn på framtiden. Som metod lämpar sig intervjun väl för att undersöka många aspekter av preppandet, särskilt de som är orienterade mot det som inte är här och nu – så som planer för framtiden eller erfarenheter från det förflutna (Davies 1999: 95; Gray 2003: 71). För att bidra till intervjupersonernas reflexiva berättande och för att undvika allt för idealiserade framställningar ombads de dokumentera delar av sina förberedelser genom listor, fotografi eller videofilm. Dokumentationen

³ Exempelvis har Facebook-gruppen *Preppers Sverige - Krisberedskap - Överlevnad - Förberedelse - Säkerhet* (<https://www.facebook.com/groups/945775892132136>) i skrivande stund (2021-09-30) över 42 700 medlemmar, vilket enligt gruppens moderatorer gör det till både Sveriges och Europas största Facebook-grupp på temat.

användes i intervjusituationen för att mer ingående diskutera relationen mellan förberedelsernas idémässiga, praktiska och materiella aspekter (jfr Fletcher & Klepp 2017; Heidenström 2020: 386). På så vis kunde även något av preppandets mer handfasta och vardagsnära aspekter nås genom samtalet, det fysiska avståndet till trots.

En kulturell repertoar

Preppingbegreppet är spretande och saknar tydligt utritade gränser. I dess utövande rör det sig om en kulturell repertoar av praktiker, färdigheter, materialiteter och föreställningar som tillsammans skall bidra till att göra den som preppar bättre förberedd (Sims & Grigsby 2019: 96; jfr Kvarnlöf 2020: 4). Vad som innefattas i begreppet är därför överlappande med en lång rad andra områden, så som självförsörjning, överlevnadsträning, sjukvård, ekonomi och hushållning samt beredskap i bred bemärkelse (jfr Barker 2020: 487). Detta blir tydligt i de disparata kategorier intervjupersonerna räknar in i sin prepping. För att ge en överblick har jag valt att artikulera dessa som fyra olika former av förberedelser:

- Den första är bunkringen av materiella ting, vilket i regel omfattar mat, vatten samt utrustning för ljus och värme. Sjukvårdsutrustning, alternativa system för elförsörjning samt vapen för jakt eller försvar platsar också här. Även ekonomisk beredskap kan räknas in – vilken kan sträcka sig från att vara medlem i en a-kassa till att ha ädelmetaller för byteshandel i händelse av en ekonomisk kollaps.
- Den andra är träningen av färdigheter som kan vara nödvändiga i en överlevnadssituation, så som första hjälpen, att kunna göra upp eld, identifiera ätbara växter eller rena vatten.
- Kategori tre är övning av de egna fysiska, kognitiva och mentala förmågorna – vilket kan ske genom fysisk träning, men där deltagarna också berättar om att öva sin uppmärksamhet genom att lägga undan mobil och hörlurar i offentliga rum eller att gå i terapi för att förbättra sin psykiska hälsa.
- Den fjärde och sista kategorin är social prepping, vilket kan omfatta upprättandet av strategiska nätverk inför en kris, men också att på ett mer vardagligt plan skapa kontakter med människor i omgivningen, särskilt grannar. Om en relation finns på plats är det lättare att be om hjälp ifall något skulle hända.

De olika praktiker, kunskaper, ting och relationer som samlas i begreppet prepping är inte var för sig att betrakta som utmärkande, utan kan gott och väl inrymmas i det som brukar kallas hem- eller krisberedskap (se Sandstig 2019; Kvarnlöf 2020; Heidenström 2020; Marshall 2021). Sett till preppingbegreppets rot i engelskans *prepare* – att förbereda – är också begreppen i sig nära besläktade. Inom fältet brukas begreppen ofta

synonymt eller med små distinktioner – författaren och preppern Lars Wilderäng skriver exempelvis på sin blogg⁴ att personlig beredskap handlar om att kunna hantera oförutsedda händelser i vardagen, medan prepping handlar om den enskildes kapacitet att klara sig i en samhällsospännande krissituation. Att prepping främst beforskats i engelskspråkiga miljöer (se bl.a. Huddleston 2017; Sims & Grigsby 2019; Garrett 2020; Bounds 2021) samt beskrivits på engelska (se Rahm 2013) innebär vidare att en vetenskaplig distinktion saknas. Att slutgiltigt formulera en sådan ligger utanför syftet för denna artikel, men om en åtskillnad skall göras är det sannolikt mer en fråga om historisk kontext än om innehåll.

Beredskap som subkultur?

I jämförelse med det kalla krigets hot om global konflikt mellan supermakter, är samtidens samhällsfaror mångfaldiga och svårare att situera – ett tillstånd som Zygmunt Bauman (2006) beskrivit som ”flytande rädsla” (se även Ekström & Kverndokk 2015; Stattin 2006). Terrorism, klimatförändringar, globala pandemier och ekonomisk kris är alla exempel på faror vilka sedan millennieskiftet inte bara präglat den offentliga debatten såväl globalt som nationellt, utan vilka även blivit kännbara realiteter. Parallellt har apokalyptisk underhållning vuxit sig starkare som genre (Määttä 2015: 11) och kulturgeografen Bradley Garrett (2020: 82) menar att terrordåden den elfte september 2001 utgjorde startpunkten för en ”doom boom”⁵ i USA, där personlig säkerhet och beredskap blivit till en mångmiljardindustri. Det är under denna period som prepping gått från att ha varit ett kulturellt randfenomen till att slå igenom på ett bredare plan i en amerikansk kontext. Via sociala mediernas globala vägnät för politisk retorik, populärkultur och marknader har fenomenet sedan spridit sig till ett Sverige som under det tidiga 2000-talet var i färd med att avveckla sina civila beredskapslager (Sandstig 2019: 72). Anledning till att det slog rot återfinns sannolikt delvis i det glapp som uppstod mellan spridningen av nebulösa hotbilder och nedtrappningen av samhällelig beredskap. Prepping kan förstås som privata initiativ för att överbrygga denna diskrepans.

När kulturella uttryck förflyttas över nationsgränser sker ofta mer eller mindre subtila översättningar och anpassningar (se O’Dell 1997). Inom prepping kan detta exempelvis skönjas i förhållandet till skjutvapen, vilka ofta har en framstående roll i ett amerikanskt sammanhang, men som i en svensk kontext betraktas

med avgjort större ambivalens när det kommer till deras förmåga att garantera personlig trygghet. Samtidigt brukas subkulturella markörer från en engelskspråkig kontext flitigt, vilket blir synligt i det inledande citatet från Veronica, där hon använder förkortningen ”BOL” för att beskriva sin stuga i skogen. Liknande förkortningar och deviser hämtas från internationella bloggar, podcasts och youtube-kanaler, vilket ger upphov till ett gränsöverskridande delande av begrepp och praktiker. Det ligger därför nära till hands att beskriva prepping i termer av ”beredskap som subkultur”, men som tidigare forskning visat rör det sig i hög utsträckning en individuell aktivitet, eller ett ”non-communitarian community” som Campbell, Sinclair och Browne (2019: 816) uttrycker det (se även Rahm 2013: 76f). Utbytet av kunskap och råd är livaktigt i onlinemiljöer, men när det kommer till praktisk förberedelse är kollektivt handlande mer undantag än regel. I någon utsträckning får det sägas ligga i sakens natur, då prepping syftar till ökad självständighet från infrastruktur, marknader och andra människor (Campbell, Sinclair & Browne 2019: 806).

Ett ambivalent förhållande till prepping som kollektiv företeelse kan även spåras bland intervjupersonerna. Även om samtliga deltagare säger att de *preppar* är det långt ifrån alla som identifierar sig som *preppers*. Exempelvis föredrar Veronica att tala om sig själva som ”förberedd”. Motviljan att identifiera sig beror i flesta fall på att deltagarna inte vill förknippas med en stereotyp, medialiserade bild av preppers, där våldsförhållande och undergångsromantik står i fokus. Sinnebilden av en bunkerbyggande och vapenglad amerikan lyfts i en form av gränsarbete mot det som Anders och flera andra talar om som preppingens ”avarter” (jfr Campbell, Sinclair & Browne 2019: 803, 817).

När, inte om

Vad som motiverat deltagarna att börja preppa varierar från person till person, men beslutet att gå från tanke till handling härleds allt som oftast till situationer där sårbarhet – i såväl det egna livet som i samhällets uppbyggnad – blivit påtaglig. Det rör sig om allt från den personliga risken att bli uppsagd från jobbet till att i sitt yrkesutövande få insikt om sårbarheten i samhällsospännande, digitala system eller upplevd oro inför ett skifte i den globala säkerhetspolitiken. Även om de situationer som motiverat deltagarnas preppande är flerdådiga, finner de ett delat objekt mot vilken deras prepping är orienterad: framtiden (Huddleston 2017).

Framtiden står som ett öppet fält av potentiella risker som måste navigeras och hanteras. Det gäller att vara förberedd *när*, inte *om* något händer (jfr Kabel & Chmidling 2014: 259). Att ta sig an all framtid och alla eventualiteter som den rymmer kan te sig oöverstigligt och det är lätt att bli såväl känslomässigt som materiellt överväldigad. Att i ett initialt skede försökt bita av för mycket är ett misstag merparten av deltagarna kan se tillbaka på, vilket ytterligare reflekteras i deras svar på frågan om vilket råd de

⁴ Bloggen heter *Cornucopia? Evig tillväxt i en ändlig värld?* Inlägget från 2018 har rubriken ”Personlig beredskap kontra prepping” (hämtat 2021-09-30). <https://cornucopia.cornubot.se/2018/04/personlig-beredskap-kontra-prepping.html>

⁵ En liknande boom uppstod i och med den initiala kapprustningen och försäljningen av privata skyddsrum under kalla kriget, vilket Garrett (2020) menar kan betraktas som startpunkten för amerikansk survivalism och i förlängningen prepping (se även Mitchell 2002).

skulle ge till en peppernovis; försök inte göra allt på en gång, tänk över dina behov och din kapacitet. Framtiden kan därför inte lämnas helt öppen, utan måste reduceras till överskådliga och hanterbara enheter i form av artikulerade risker eller krisscenarier, vilka i sin tur kan adresseras genom praktiska förberedelser.

Den sorts katastroftankar som i många andra sammanhang varit ovälkomna blir här istället något att utforska och utveckla som ett led i att förbereda sig. Preppingen präglas därmed simultant av en rationalistisk retorik, där risker skall kalkyleras och sannolikhet bedömas, och en hög grad av kontrafaktiskt tänkande eller "make believe" (Mitchell 2002: 214). Till skillnad från medialiserade framställningar av prepping så spelar apokalyptiska narrativ som mest en marginell roll i deltagarnas projicerade framtider (jfr Rahm 2013: 75; Kabel & Chmilding 2014: 258; Kelly 2016). Anders, som flyttat från storstaden ut på landet för att bli mer självförsörjande, menar att spektakulära framtidsvisioner mycket väl kan finnas med som en initial motivator, men att den som engagerar sig i prepping snart inser att det finns många vardagliga kriser som är mer värdiga förberedelse.

Jag tror att det är mognadsfas, att de flesta kliver in på den här nivån med zombieapokalyps och världsundergång och sen inser man att "Nej, kanske inte. Men så här inbördeskrig vore ju lite mys... Nej, det vore inte heller så mysigt. [...] Stora strömavbrott, cyberattacker, internet slås ut, ja, det vore ju skittrist." Och sen kommer man ner till de här så här, ja, men "Vad gör jag om jag får punka på bilen när jag ska hem från jobbet?". Då börjar man tänka på de här vardagsdetaljerna, och sen där någonstans landar man [...] – Anders

Som tidigare etnografisk forskning bland preppers i USA och Storbritannien visat, så är de förstådda krisscenarier som ligger till grund för prepping vare sig entydiga eller exotiska på det sätt som populärkulturen ofta ger sken av (Mills 2019: 1275; Barker 2020: 492; Bounds 2021: 25ff). Avståndstagandet från "stora", samhällsomstörtande katastrofer kan förstås som en distanserande strategi för att hantera det sociala stigma som flera deltagare upplevt att prepping behäftats med (Campbell, Sinclair & Browne 2019: 809; Barker 2020). Att tala om krisscenarier med en tydligare grund i vardaglig erfarenhet minskar risken för att stämplas som "knäpp" eller "paranoid". "Undergången" spelar fortfarande en aktiv roll bland såväl deltagarna som i prepperretorik generellt, men oftast brukas den på ett självrefererande eller ironiskt vis. Detta gör att det framstår som mer av en tankelek kring den egna beredskapen och identiteten i mötet med en faktisk kris (jfr Rahm 2013: 75; Geijer 2014).

Nytan i att alls föreställa sig specifika krissituationer ifrågasätts också bland deltagarna. Både Veronica och Jakob betonar hur specifika föreställningar kan leda till dystopiska tankespiraler. Det är inte självklart att ökade

säkerhetsåtgärder leder till ökad trygghet, då de även skapar större medvetenhet om vilka brister som finns kvar att åtgärda (Bauman 2006: 130). Scenarierna kan också leda till en form av tunnelseende där andra potentiella risker osynliggörs. "Kanske man förbereder sig för zombieapokalypsen men missar att göra läkarundersökningen", resonerar Jakob. Istället riktar han sin uppmärksamhet mot behov och funktioner i vardagen som kan störas ut av en kris – som elektricitet, värme, tillgång till rent vatten eller matförsörjning – och låter detta informera hans sätt att preppa. Med utgångspunkt i detta resonemang ges scenarioplaneringen ytterligare en dimension; den reducerar även det emotionella och kognitiva överflöd som en öppen framtid med en oändlig potential för risk medför (Kemp, Kennett-Hensel & Williams 2014: 934).

Grid down

Behovet för denna typ av reduktion bidrar sannolikt till att de som preppar samlas kring vissa framtidsföreställningar eller "standardscenarion". Det allra vanligaste exemplet som intervjupersonerna lyfter när de skall berätta vad de förbereder sig inför är ett omfattande strömavbrott. Att elen skulle försvinna är en konsekvens som kan ha många olika orsaker – allt från en nedfallen ledning, till sabotage av invaderande fiender eller en elektromagnetisk puls från en solstorm. Detta innebär även att scenariot kan tjäna som en apolitisk, samlande punkt. Det tillåter gemensam analys av de utmaningarna som avsaknaden av elektricitet ger upphov till, utan att ställa krav på närmare politiskt laddade diskussioner kring vilka samhällshot som är mest akuta. Att elen kan försvinna vet alla och de allra flesta har egen erfarenhet av det. Mindre elavbrott i vardagen erbjuder dessutom tillfälle att öva i "skarpt läge". Detta kan i sin tur belysa att prepping inte enbart handlar om rationalistisk problemlösning, utan även glädje och äventyrlust – åtminstone hos Ian som berättar att "i november eller december så dog plötsligt strömmen för en stor del av mitt bostadsområde. Och en sån där spontan känsla när det hände och mina Zoom-möten med jobbet försvann – "woohoo!" – då kan vi laga mat på Trangian och få användning för det vi preppat för!"

Föreställningar om en "grid down"-situation, där elnätet släcks ner under en längre period, kan också spåras till den medialiserade populärkultur som associeras till prepping. Scenariot testades exempelvis i SVT:s realityprogram *Nedsläckt land* (2019) där tio deltagare fick känna på livet utan elektricitet. De mer långtgående konsekvenserna av strömavbrottet för såväl individ som samhälle, skildras också i Wilderängs roman *Stjärnklart* (2014), vilken är en återkommande referenspunkt när deltagarna talar om populärkultur som influerat deras syn på beredskap. I boken demonstreras den sårbarhet i samhällsinfrastruktur som motiverar många till att preppa. När elnätet fallerar gör det inte det i isolation och kaskadeffekterna leder snart till en total kollaps av det moderna samhället.

Möjligtvis är det också en form av ”skalbarhet” hos det föreställda strömavbrottet som ger det en framskjuten roll bland preppersscenarier. Konsekvenserna märks först av i det egna hemmet och ställer krav på alternativa sätt att ordna ljus, värme och vatten. I nästa steg förflyttas fokus till världen utanför den egna dörren; går det att handla i affären när kassorna inte funkar? Går det att tanka bilen när det inte finns någon elektricitet till pumparna? Hur kommer andra människor bete sig? Beroende på fantasi och ambitionsnivå kan strömavbrottet sträckas ut från lokalt till globalt, från någon timme med levande ljus, till att elektriciteten är borta för gott och människor måste återgå till förmoderna samhällsformer. De egna materiella förberedelserna kan anpassas därefter och omfatta allt från en låda med extra batterier till ficklampan, till en dieseldriven elgenerator; från några extra filter till tonvis med ved; från några petflaskor med vatten i frysen, till ett undanskymt torp med egen brunn och manuell pump. Som preppersscenario både öppnar och begränsar elavbrottet utsikterna mot framtiden, vilket gör det till ett flexibelt redskap när det kommer till att förbereda sig.

Prepping och pandemin

I och med covid-19-pandemin har samhället genomgått en kris som på många vis skiljer sig från det föreställda elavbrottet. På frågan om hur de personligen berörts av pandemin är det inget särskilt som sticker ut i deltagarnas svar; det har blivit mer fokus på hygien, delar av hemmet har fått göras om till kontor, det sociala livet är satt på paus, det är ledsamt att skröpliga släktingar måste vara isolerade. I likhet med den publika debatten kring den svenska pandemistrategin så är deltagarna splittrade. Elisabeth är tacksam över att ”leva i ett land som inte har gripits av panik”, där medborgarna är betrodda med att själva ta ansvar och skolorna håller öppet för att bidra med normalitet i vardagen. Peter tycker samhällets agerande varit typiskt för det ”fredsskadade”, ”too little, too late”-landet Sverige, där myndigheterna inte klarar av sitt ”enda uppdrag”; att beskydda befolkningen. Jakob konstaterar att Sverige förvisso klarat sig bra jämfört med många andra europeiska länder som haft både nedstängning och maskkrav, men att det inte är någon anledning att klappa sig på axeln. Istället borde vi lära av våra nordiska grannländer, där dödsfallen varit betydligt färre.

Trots att deltagarnas analyser av läget går isär, så är slutsatserna de drar snarlika. Nära nog samtliga ger uttryck för att pandemin visat att avvecklingen av samhällets beredskapslager varit ”dumsnål” och att en möjlig positiv effekt är politiska omprioriteringar, med en rörelse bort från kortsiktighet i den samhälleliga krisberedskapen. Samtliga uppger också att pandemin fungerat som en bekräftelse på att de gjort rätt i att preppa samt att de upplever ett skifte i preppingens status och popularitet på ett samhälleligt plan (jfr Bounds 2021: 143; Garrett 2020). ”Helt plötsligt så ses man inte som så knäpp längre” konstaterar Freja torrt.

Även om politiska uttalanden i pandemins spår präglats av det den brittiske journalisten David Goodhart (2020: 16) kallat ”Covid confirmation bias” – det vill säga en tendens att i pandemin finna bekräftelse på den egna övertygelsen om hur samhället borde styras – så får deltagarnas uppmaningar till riskmedvetenhet och beredskap sägas ha god passform med pandemins konsekvenser. Frågan som följer på detta är om deltagarna, som samtliga använt en försvarlig mängd tankekraft och resurser åt att utveckla sin hemberedskap, faktisk var förberedda på vad som komma skulle?

Preppa eller hamstra?

När deltagarna ombetts lista sina föreställda krisscenarion har ”pandemi” lyst med sin frånvaro hos så gott som samtliga. Pontus säger att pandemi inte var ”i topp av de scenarion man målade upp”, kanske för att han varit mer fokuserat på sånt som sker i närområdet. Att Sverige slapp lindrigt undan både under utbrotten av SARS samt svin- och fågelinfluensorna gjorde att Peter inte projekterat för pandemi, vilket han inte heller tror att särskilt många andra svenska preppers gjort. Antonia, som är så gott som ensam om att ha placerat pandemi högt på sin lista över troliga krisscenarier, konstaterar att det faktiska utbrottet var väldigt annorlunda från vad hon föreställt sig. Hon ”trodde nog att det skulle varit nånting lite mer Ebola-aktigt. Alltså snabbare sjukdomsförlopp, mer tydligt vilka som var sjuka, mer blod eller utslag eller sånt”.

Att deltagarna inte föreställt sig pandemin på förhand skall dock inte tas som intäkt för att de var oförberedda. På frågan om deras prepping varit till hjälp under pandemin låg svaren i regel linje med Anders, som med ett snett leende konstaterade: ”Jag behövde inte köpa toapapper”. I sitt svar anspelar han på den hamstring av varor som kunde observeras i svensk dagligvaruhandel under våren 2020, där åtgången på toalettpapper blev särskilt uppmärksam i media och allmän debatt (Roos, Floden & Woxenius 2020; Marshall 2021: 16). Pappret, tillsammans med paracetamol och pasta, markerar gränsen mot alla dem som i panik tömde butikshyllorna när det stod klart att covid-19 kommit till Sverige.

För deltagarnas egen del beskrivs det personliga beredskapslagret som en form av trygghet – delvis som en försäkring mot långvarig varubrist, men också som en garant för att kunna hålla social distans genom att ”gå och handla i källaren” som Elisabeth uttrycker det. Trots att deras prepping inte varit specifikt anpassad till ett pandemiscenario visade sig de utökade lagren av mat, hygienprodukter och medicin fungera som en skyddande barriär, vilken minskat risken för att exponeras för smitta. De flesta uppger att de sedan länge haft som rutin att sköta sina inköp av konsumtionsvaror med mellan en veckans och en månads framförhållning, vilket också gjort det lättare att undvika onödiga turer till butiken under pandemin. Detta vävs samman med en moralisk retorik, där deltagarna genom att hålla sig hemma även minskat risken för andra att exponeras,

samt att de – genom att vara förutseende – inte heller bidrog till den hamstring som lämnade många utan nödvändiga varor. Att jämföra sig med samhällets ”omedvetna” massa som knappt har mat för dagen hemma i skåpen är en återkommande legitimeringsstrategi bland de som preppar (jfr Campbell, Sinclair & Browne 2019: 807ff). Toapappret får stå som ett ”vad var det vi sa” och ”den andre” ritas ut i hamstraren, vilken genom sin kortsiktighet utsätter sig själv och samhället för risk.

Krisen som vardag

Trots att deltagarna generella beredskap varit god är det tankeväckande att sjukdomsspridning på samhällsnivå inte funnits på deras föreställningshorisont. Detta kan knappast härledas till att en pandemi skulle vara ett särskilt osannolikt eller främmande scenario. Även om Sverige inte drabbades hårt av SARS eller svininfluensan 2009 så var det i båda fallen sjukdomsutbrott som samtliga deltagare upplevde och som kunde fått globala konsekvenser. Pandemin känns även igen från populärkulturen – exempelvis i filmer som *Outbreak* (1995) och *Contagion* (2011) – och har vidare klätts i övernaturlig skrud i den uppsjö av zombiefiktions som kommit under 2000-talet, där tillståndet av levande död i regel skildras som en form av smitta.

Som Antonia påpekade så har dock covid-19-pandemin saknat både de visuella tecken och den dramaturgi som präglar populärkulturens utbrott. Sjukdomen har inte manifesterat sig i det offentliga rummet genom vare sig blod eller utslag, utan snarare genom frånvaro; lucka mellan säten, inställda evenemang, tomma hyllor. Populärkulturens spektakulära händelseförlopp får agera ställföreträdande framtider, vilket gör de faktiska skeendena svåra att känna igen (jfr Beckert 2016). På ett liknande vis kan det faktiskt krisscenario som covid-19 resulterat i också sägas sakna de mer äventyrliga och lustfyllda aspekter som vissa av deltagarna såg i ett längre strömavbrott. Där fanns det utrymme för att använda sin utrustning och tillämpa sina kunskaper. Istället för den ”lagoma” kris Ian fantiserar om, där han under en kortare period skulle behöva ”bo i ett tält och fiska och plocka bär och laga korvar på Trangia-köket”, har pandemin istället smält samman krisläget med vardagslunken.

Denna vardaglighet bidrar också till att vissa deltagare kort och gott inte betraktar pandemin som en ”riktig kris”, då den samhällsliga infrastrukturen fortsatt att fungera. För att det skall vara värt att ställa upp som preppingsscenario behöver situationen vara mer direkt omstörtande och kaotisk. Som förklaring till varför pandemin inte funnits med på föreställningshorisonten tycks detta dock vara en svag förklaringsmodell, då dess potentiella konsekvenser inte var kända från början och dess slutgiltiga effekter ännu inte går att överskåda. Än kan såväl matbrist som massarbetslöshet och ekonomisk kollaps uppstå i pandemins spår, påpekar Anders. Talet om vad som utgör ”en riktig kris” och hur

denna associeras till ”grid down”-scenariot belyser dock en motsägelsefull aspekt hos pandemin som kan inverkat på dess föreställningsbarhet.

Som tidigare nämnts återopade snart sagt samtliga deltagare covid-19-utbrottet som bevis för samhällets sårbarhet. ”Just in time”-system, vilka regelbundet framhålls som problematiska bland de som preppar, kan åtminstone delvis sägas ha manifesterat sina brister genom såväl avsaknaden av beredskapslager och sjukvårdsutrustning som tomma butikshyllor. Den digitala och elberoende infrastruktur som också ofta får klä skott för samhällets sårbarhet tycks dock i stor utsträckning fungerat mer som skydd än som blotta under pandemin. Med kort varsel har många delar av arbetsliv, utbildning och konsumtionen kunnat flyttas online. Möjligheten att sköta delar av vardagen på avstånd har inte varit alla förunnad, men det är inte orimligt att anta att dessa system totalt sett minskat behovet av direkta, mellanmänskliga möten och därmed även den totala risken för smittexponering i offentliga rum. Som Ian påpekar är det här en form av krisberedskap som ”man nog inte gett samhället och staten någon riktig cred för” i preppingkretsar. Möjligen kan dylika blinda fläckar härledas till det arv av modernitetskritik som preppingen bär på, där system för rationalisering och effektivisering betraktas mer i termer av risk än möjlighet (jfr Mitchell 2002: 214).

En ytterligare faktor som kan varit bidragande till pandemins frånvaro på deltagarnas horisont är att de helt enkelt haft svårt att föreställa sig hur de kunde varit bättre rustade. De existerande lagren av konsumtionsvaror var till hjälp, men vad mer det hade kunnat göras? När jag ställer frågan blir de flesta deltagare mig svaret skyldig, undantaget de som likt Antonia konstaterar att hon skulle ”se till att ha riktiga andningsskydd hemma” eller Ian som spekulerar kring om det skulle varit värt att investera i syrgastuber. Och kanske är det så enkelt som att det för den enskilde faktiskt inte fanns så många fler förebyggande åtgärder att implementera. Som svaren visar består dock de förbättringar i beredskapen som deltagarna föreställer sig av materiella konsumtionsvaror. Att ”prepping inte är en materialsport” är en återkommande devis i den offentliga retoriken. Likväl så handlar stor del av hembereidskapen om materiella ting och hur dessa skall införskaffas, hanteras och förvaras (Campbell, Sinclair & Browne 2019: 806). Konsumtion av materiella ting kan också tjäna som ett medel för att föreställa sig möjliga versioner av framtiden eller den egna identiteten. På så vis tjänar tingen som en slags ”rekvisita”, vilken formar orienteringar mot det som ännu inte är här (Beckert 2016: 68; Mellander & Petersson McIntyre 2020: 11). I relation till det tidigare nämnda strömavbrottet var det inte svårt för deltagarna att föreställa sig vilken typ av rekvisita som kunde bli nödvändig: ljus, ficklampor, sovsäckar, liggunderlag, fotogenkaminer och dieselaggregat är bara en handfull exempel.

För pandemin blir listan kortare. Munskydd och handsprit. Kanske en mer avancerad andningsmask ifall det skulle bli riktigt illa. Avsaknaden av konsumtionslandskap kan därför också antas bidra till pandemins frånvaro som preppingsscenario, då den kulturella, materiella och kommersiella rekvisitan för att föreställa sig denna framtid var begränsad.

Optimistisk pessimism

Genom artikeln har jag diskuterat hur de som preppar riktar sig mot en tillsynes riskfylld framtid vilken de förväntar sig kunna hantera genom framåtblickande förberedelser i nuet. Personligt ansvar hålls som ett centralt värde, vilket gör förberedelserna till en moralisk handling och placerar deltagarna i linje med den individualisering och responsabilisering som sociologen Linda Kvarnlöf (2020: 9f) menar att svenska krisberedskapen genomgått under 2000-talet. Genom informationskampanjer såsom *Om krisen eller kriget kommer* (MSB 2018), uppmantras medborgare att ”välja” att ta ansvar för sin egen beredskap, vilket deltagarna tveklöst gjort – även om det inte varit på grund av MSB:s uppmaning. Ansvarstagandet förlägger också agens och handlingskraft hos den egna personen, snarare än hos en godtycklig omvärld, vilket Freja belyser då hon talar om prepping som en form av kontroll.

Alltså, jag kan inte kontrollera att klimatet värms upp. Eller om det kommer en sten och slår ner på jorden och alla dör. Alltså det kan inte jag kontrollera. Rent rationellt så tänker jag också att om det kommer en kris, så vet inte jag hur myck... det är ganska sannolikt att mina förberedelser inte skulle hjälpa mig. I den krisen som kommer. Var det nu är. Men genom att vara... ha de här sakerna så känns det som att det finns någonting jag kan kontrollera. Och det är väldigt skönt [...] – Freja

Att upprätta en känsla av kontroll och självtillit har även tidigare lyfts som avgörande, meningsbärande komponenter i preppings kulturella sammansättning (Kemp, Kennett-Hensel & Williams 2014: 933; Sims & Grigsby 2019: 115; Bounds 2021: 31). Trots att preppingen vid första anblick tycks genomsyras av pessimism – då sakernas tillstånd alltid förutsätts kunna försämrats – präglas den samtidigt av det Mitchell (2002: 22f) kallar ”ömtålig optimism”. Det finns hopp om att den enskildes förberedelser faktiskt kan spela roll även i en samhällsomspännande krissituation (se även Garrett 2020: 170). Att ha haft preppingen som en del av vardagen tycks också *de facto* gjort deltagarna rustade inför covid-19-pandemin, trots att denna inte figurerat i deras förutsägelser (jfr Heidenström 2020: 396). Samtidigt visar glappet mellan den faktiska och den föreställda krisen att de bilder av framtiden vilka preppingen möjliggör kan dölja såväl som synliggöra.

Delade horisonter

I relation till den oändliga potential och risk som framtiden inrymmer skulle preppingen i teorin också kunna sträcka sig ut i evighet, med än fler och mer långsiktiga förberedelser inför det som komma skall (Sims & Grigsby 2019: 105). I praktiken låter sig dock detta inte göras, delvis av ekonomiska och utrymmesmässiga skäl, men också av emotionella och kognitiva – att föreställa sig och försöka planera för alla eventualiteter blir överväldigande. Bruket av scenarier blir ett sätt att på samma gång artikulera och reducera den osäkra framtiden, vilket omvandlar den till ett objekt för rationalitet och strategi. Simultant bidrar en rad andra faktorer till att på ett mer implicit vis reducera framtidshorisonten – exempelvis populärkultur, materiella rekvisita och konsumtionslandskap. Då framtidsföreställningar eller rädslor diskuteras och traderas preppers emellan upprättas också kollektiva förståelser för vilka hot som är reella och i förlängningen ”preppingvärdiga”. De delade orienteringar och framtidshorisonter som springer ur dessa kulturella hotbilder riktar uppmärksamhet mot vissa objekt, men förskjuter andra till periferin (Stattin 2006: 19; Beckert 2016: 88; Hörnfeldt 2018: 153f). Sammantaget pekar detta mot att de framtider som föreställs inte nödvändigtvis är de mest sannolika, utan de som går att agera på (se Mitchell 2002: 12ff). Förmågan att föreställa sig följer på möjligheterna till att förbereda sig, snarare än tvärtom. I mötet med reella krissituationer så får dock faktisk beredskap sägas vara av större betydelse än korrekta förutsägelser, vilket deltagarnas erfarenheter från pandemin också antyder. De pessimistiska framtidshorisonternas kapacitet att belysa optimistisk handlingskraft och sätta saker i rörelse torde inte bara vara en viktig fråga för forskningen och krisberedskapen framledes, utan också för andra aktörer som liksom de som preppar vill adressera former av sårbarhet.

Författarpresentation

Elias Mellander är fil.dr. i etnologi. Han är verksam som forskare vid Centrum för konsumtionsforskning, Göteborgs universitet. I sin forskning behandlar han människors sätt att relatera till och investera sig i framtiden genom utbildning, arbete och konsumtion. Artikeln är skriven inom ramarna för det MSB-finansierade posdokprojektet *För alla eventualiteter – Krisberedskap i vardagslivet och konsumtion för ohållbara framtider*.

Referenser

- Anderson, Ben (2010). Preemption, precaution, preparedness: Anticipatory action and future geographies. *Progress in Human Geography*, 34(6), 777–798.
- Barker, Kezia (2020). How to survive the end of the future: Preppers, pathology, and the everyday crisis of insecurity. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 45(2), 483–496.

- Bauman, Zygmunt (2006). *Liquid fear*. Cambridge: Polity Press.
- Beckert, Jens (2016). *Imagined futures: Fictional expectations and capitalist dynamics*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Bounds, Anna Maria (2021). *Bracing for the apocalypse: An ethnographic study of New York's "prepper" subculture*. New York, NY: Routledge.
- Campbell, Norah; Sinclair, Gary & Browne, Sarah (2019). Preparing for a world without markets: legitimizing strategies of preppers. *Journal of Marketing Management*, 35(9-10), 798–817.
- Davies, Charlotte Aull (1999). *Reflexive ethnography: A guide to researching selves and others*. London: Routledge.
- Ekström, Anders & Kverndokk, Kyrre (2015). Introduction: Cultures of disaster. *Culture Unbound*, 7(3), 356–362.
- Fletcher, Karen & Klepp, Ingun Grimstad (red.) (2017). *Opening up the wardrobe: A methods book*. Novus Press.
- Garrett, Bradley (2020). *Bunker: Building for the end times*. London: Allen Lane.
- Geijer, Herman (2014). *Zombieöverlevnad: Din guide till apokalypsen*. Malmö: Apart.
- Goodhart, David (2020). *Head hand heart: The struggle for dignity and status in the 21st century*. London: Allen Lane.
- Gray, Ann (2003). *Research practice for cultural studies: Ethnographic methods and lived cultures*. London: SAGE.
- Heidenström, Nina (2020). Informal household preparedness: Methodological approaches to everyday practices. *Journal of Risk Research*, 23(3), 379–397.
- Huddleston, Chad (2017). Prepper as resilient citizen. I: Companion, Michèle & Chaiken, Miriam S. (red.) *Responses to disasters and climate change: Understanding vulnerability and fostering resilience*. Boca Raton: CRC Press.
- Hörnfeldt, Helena (2018) The end of the world: Apocalyptic narratives in children's fears. *Ethnologia Scandinavica*, 48, 153–170.
- Kabel, Allison & Chmidling, Catherine (2014). Disaster prep- per: Health, identity, and American survivalist culture. *Human organization*, 73(3), 258–266.
- Kelly, Casey Ryan (2016). The man-pocalypse: *Doomsday Preppers* and the rituals of apocalyptic manhood. *Text & Performance Quarterly*, 36(2/3), 95–114.
- Kemp, Elyria; Kennett-Hensel, Pamela & Williams, Kim H. (2014). The calm before the storm: Examining emotion regulation consumption in the face of an impending disaster. *Psychology & Marketing*, 31(11), 933–945.
- Kvarnlöf, Linda (2020). *Hur kan vi förstå hemberedskap? En orientering i hemberedskap som politiskt och empiriskt fenomen*. RCR Working Paper Series 2020:1.
- Marshall, Matilda (2021). Prepared for a crisis and the unex- pected: Managing everyday eventualities through food storage practices. *Food, Culture & Society*, 1–22 (<https://doi.org/10.1080/15528014.2021.1967643>).
- Mellander, Elias & Petersson McIntyre, Magadalena (2020). Fashionable detachments: Wardrobes, bodies and the desire to let go. *Consumption Markets & Culture* (2020), 24(4), 342–356.
- Mills, Michael F (2019). Preparing for the unknown... un- knowns: 'Doomsday' prepping and disaster risk anxiety in the United States. *Journal of Risk Research* 22(10), 1267–1279.
- Mitchell, Richard G. (2002). *Dancing at Armageddon. Survivalism and chaos in modern times*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) (2018). *Om krisen eller kriget kommer: viktig information till Sveriges invånare*. Karlstad, MSB.
- Määttä, Jerry (2015). Keeping count of the end of the world: A statistical analysis of the historiography, canonisation, and historical fluctuations of Anglophone apocalyptic and post-apocalyptic disaster narratives. *Culture Unbound*, 7(3), 411–432.
- O'Dell, Tom (1997). *Culture unbound: Americanization and everyday life in Sweden*. Lund: Nordic Academic Press.
- Rahm, Lina (2013). Who will survive? On bodies and bounda- ries after the apocalypse. *Gender Forum: An Internet Journal for Gender Studies*, 45(45), 72–83.
- Roos, Magnus, Floden, Jonas & Woxenius, Johan (2020). Svenska konsumenters hamstrande under covid-19. I: Roos, Magnus (red.) *Konsumtionsrapporten 2020 [Acceleration]. En rapportserie om den svenska konsumtion- en*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Sandstig Gabriella (2019). Riskkommunikation och krisbe- redskap i väst – Av nöd och lust. I: Carlander, Anders, Öhberg, Patrik & Mellander, Elias (red.) *Ingen kommer undan kulturen – Den västsvenska SOM-undersökningen 2018*, SOM-rapport nr 75. Ale Tryckteam: Bohus.
- Sims, Amanda & Grigsby, Mary (2019). Prepper-worthy iden- tity work: A cultural repertoire for constructing a secure self in an insecure world. *Sociological Spectrum*, 39(2), 93–115.
- Stattin, Jochum (2006). *Från gastkramning till gatuväld: En etnologisk studie av svenska räddlor*. (Ny utg.). Stockholm: Carlsson.
- Wilderäng, Lars (2014). *Stjärnklart*. Stockholm: Massolit.
- Wilderäng, Lars (2018). "Personlig beredskap kontra prep- ping", inlägg på bloggen *Cornucopia? – Evig tillväxt i en änd- lig värld?*, hämtad 2021-09-30. <https://cornucopia.cornubot.se/2018/04/personlig-beredskap-kontra-prepping.html>

Citera den här artikeln: Mellander Elias. 2021. Med krisen som framtidshorisont: Om mötet mellan prepping och pandemin. *Kulturella Perspektiv* 2021, vol. 30. Tema: Pandemins konsekvenser, s. 1–8

Mottagen: 21 juni 2021   **Accepterad:** 15 oktober 2021   **Publicerad:** 08 december 2021

Copyright: © 2021 Författaren/författarna. Detta är en Open Access-artikel som distribueras enligt Creative Commons, licens CC-BY 4.0, som tillåter obegränsad användning, distribution och reproduktion i samtliga medieformat, förutsatt att ursprunglig(a) författare och källa uppges. Se <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Kulturella Perspektiv – Svensk etnologisk tidskrift, ISSN 1102-7908, är en expertgranskad Open Access-tidskrift som publiceras av Föreningen Kulturella Perspektiv.